Izhaja vsak dan razen nedelj in praznikov.

Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori: 2657 S. Lawndale av.

Office of publication: 2657 So. Lawndale ave. Telephone: Lawndale 4635.

LETO—YEAR XVI. Cena lista je $5.00. Entered as second-class matter January 25, 1910, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. Chicago, Ill., petek, 23. marca (March 23), 1923. Subscription $5.00 Yearly ŠTEV.—NUMBER 70.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

POLDRUGI MILJON INDUSTRIJSKIH DELAVCEV BREZ DELA.

Brezposelnosti se da priti v okom, če bi le hotela industrijska gospoda.

IN INDUSTRIJSKI MAGNATJE VSEENO KRIČE, DA PRIMANJKUJE DELAVCEV.

Washington, D. C. (Federated Press.) — Poldrugi miljon industrijskih delavcev je v Združenih državah še vedno brez dela, ker ga ne morejo dobiti. Brezposelnost je podedovani greh v našem bolnem industrijskem sistemu. Ali vseeno bi se jo dalo vsaj zmanjšati, če že ne popolnoma odpraviti, če bi industrijski magnatje vsaj nekoliko pomislili na trpljenje vseh tistih neštetih družin, se malo pobrigali zanje, kazali več dobrohotnosti, boljše razdelili delo in plačevali večjo mezdo delavstvu, da bi moglo vsaj preživeti svoje družine in sebe med dobo splošne brezposelnosti. Nadalje bi morala biti tudi uvedena brezposelnostna zavarovalnina.

Med veliko brezposelnostjo l. 1920. in 1921. se ni nihče poslužil nobene izmed pravkar predloženih odpomoči. In tudi skoro ni pričakovati, da bi se je kdo v sedanji dobi nekoliko manjše brezposelnosti. In če se kdo prav močno ne potegne za uvedbo te ali one odpomoči, potem bo nas obetajoča se občna brezposelnost zopet zalotila nepripravljene, kakor nas je poprej.

Industrijski mezdni delavci izgube 10% radi stavk in izprtij in nadaljnih 10% vsled delne zaposlenosti. Z drugimi besedami, povprečen mezdni delavec izgubi v enem letu 30 dni, ker ne more dobiti dela, 7 dni vsled bolezni, 3 dni radi stavk in izprtij in 30 dni radi delnega dela.

To je le povprečno preračunjeno in se nanaša na razdobje mnogih let. Vpoštevani so slabi in dobri časi. In po tem preračunu ne pride niti $1200 zaslužka na leto, nego samo $920, če bi delavec dobil $4 na dan. Če bi dobil na dan $5, bi njegov letni zaslužek znašal samo $1150. Če prejema svojo plačo po $3.50 na dan, znaša njegov zaslužek samo $805.

Ker žive delavci in njih družine po letih in rodovih, ni dnevna, nego letna mezda, ki šteje, in večina delavcev ni v stanu povečati dnevne mezde na tolikšno višino, da bi potem po letih mogel udobno živeti med razdobjem gotove neizogibne brezposelnosti. Saj jo še v slučaju, kadar dela ta ali oni vse delavnike skoz celo leto, komaj izgazi. Če pa pride bolezen, ali stavka, ali izprtje, ali le delna brezposelnost, ali pa popolno brezdelje, trpe delavci in njih družine.

Fizičnega in duševnega trpljenja, povzročenega vsled neprestane brezposelnosti, ki doleti vsakega delavca v našem sedanjem industrijskem sistemu, se ne da popisati, niti ne preračunati.

COX SE PONOVNO PONUJA ZA PREDSEDNIŠKEGA KANDIDATA.

Miami, Fla. — Zadnjič hudo tepeni in docela poraženi predsedniški kandidat na demokratski stranki Cox je tudi izpregovoril ta teden besede, iz katerih je razvidno, da mu zadnji volilni poraz še ni zadušil vsega upanja na predsedništvo Združenih držav. On odgovarja na Daughertyjevo naznanilo glede Hardingove renominacije ter pravi, da bi tudi on sprejel renominacijo od strani demokratske stranke, če se bo ta držala tistega programa, na čigar podlagi si ga je bila izbrala za predsedniškega kandidata.

Kakor vidimo, nam ne bosta stari kapitalistični stranki v letu 1924. povedale ničesar novega. Prav lahko pa se zgodi, da pove ameriškemu ljudstvu kaka nova politična stranka toliko novih stvari, ki jih je treba nujno uvesti v našem političnem življenju, da ne bo izvoljen niti sedanji predsednik Harding, niti ne Cox, še bo zopet kandidiral.

Pregled večjih dnevnih dogodkov.

Amerika.

Državni tajnik Hughes je ponovno izjavil, da pripoznanja ruske vlade ne bo, dokler sovjeti ne obljubijo, da plačajo vse dolgove.

Špekulanti so zopet manipulirali sladkorni trg.

Senator Borah zopet grozi s tretjo stranko.

Inozemstvo.

Francoski militaristi nagovarjajo nemške komuniste na revolto.

Ameriški bankirji posodili Nemčiji 50 miljonov dolarjev.

Nova konferenca v Londonu za mir s Turčijo.

Katoliški nadškof in 15 duhovnov pred sodiščem v Rusiji.

Veliki delavski nemiri na Japonskem.

BORAH GOVORI O TRETJI POLITIČNI STRANKI.

Stari stranki sta zmedeni, med voditelji vlada nezaupanje, ljudstvo zahteva o vsaki zadevi natančnih pojasnil.

VSA ZNAMENJA KAŽEJO, DA SO TLA ZA TRETJO STRANKO UGODNA.

Akron, O. — Rekši svoji stranki, naj se ne peha za glasovi stopaje po prstih, nego naj si začrta neustrašen program, je potem povedal senator Borah svojim poslušalcem, da bi tako početje, kakor je naprimer skrivno pehanje za glasovi in pa neodločnost in bojazljivost, naredilo konec gibanju za tretjo politično stranko, ki je že skoro gotova stvar.

"Politične razmere so jako neugodne za obe stari politični stranki," je dejal senator na banketu, ki ga je priredil okrajni komitej v spomin Abrahama Lincolna.

"Volilec je skrajno neodvisen. Strankarske črte so nejasne in negotove. Strankini voditelji so popolnoma zmešani, se mi zdi. Ljudje, ki imajo prvo besedo v stranki, si ne zaupajo. Invendar se ljudstvo zelo živo zanima za javna vprašanja. Zato pa bi rado izvedelo pojasnila o vseh političnih problemih.

"Če bi bilo meni povedati, kaj je podlaga temeljnemu grehu v ameriški politiki, bi kar brez vsakršnega ovinka dejal, da tiči v igri, ki jo igrajo na jako nizki stopnji, daleč pod nivojem inteligence in domoljublja našega volilca.

"Problemi, ki silijo človeka, da jih vpošteva, so v mnogih ozirih najtežji, kar jih je bilo še kdaj predložiti ameriškemu volilstvu.

(Dalje na 3. strani.)

Ali ni že dovolj teh procesov?

Jugoslovanski komunist aretiran, ker je delil letake.

Yorkville, O. — (Feder. Press.) — John Buksa (najbrž Bukša ali Bukšeg, op. ur.) član rudarske unije in tajnik jugoslovanske podružnice "Stranke delavcev" v Yorkvillu, je bil 9. marca aretiran v Wheelingu, W. Va., ker je delil letake, vsebujoče program omenjene stranke. Obtožen je bil izdaje in razširjanja prepovedanih tiskovin. Sedel je v ječi do 17. marca, nakar je bil izpuščen proti poroštvu $1000.

Buksa je naturaliziran državljan, zato ni v nevarnosti deportacije, toda veleporota, ki se snide 1. maja, ga najbrž obtoži po zakonih Zapadne Virginije, ki so zelo strogi napram komunistom. Vrhutega ga imajo oblasti v Wheelingu na piki iz časov zadnje rudarske stavke, ko je bil zelo aktiven v omenjenem mestu. Rudarska organizacija je organizirala obrambno akcijo njemu v prid in mu najela odvetnika. J. J. Hoge iz Bellaira, O., vodi obrambno akcijo.

HUGHES SE JE IZREKEL PROTI PRIPOZNANJU RUSKE REPUBLIKE.

Priznava pa, da so se gospodarske razmere v sovjetski deželi izdatno izboljšale.

RUSIJA NAJ IŠČE REŠITVE V SAMI SEBI, JE POVEDAL HUGHES ŽENSKAM.

Washington, D. C. — Državni tajnik Hughes ne vidi upanja za sovjetsko Rusijo, če ta ne izpremeni svoje politike. Dokler bo sovjetska vlada hodila po sedanji poti svoje politike ter razširjala propagando za revolucijo po celem svetu, je po mnenju našega državnega tajnika ne bodo pripoznale Združene države.

To izjavo je Mr. Hughes podal pred delegacijo štiridesetih žensk, ki jih je poslal ženski komitej za pripoznanje sovjetske Rusije iz raznih držav v Washington pred vnanjega ministra Hughesa. Te ženske so odposlanke Mednarodne ženske lige za mir in svobodo, ki zahteva, naj Združene države pripoznajo sovjetsko vlado.

Združene države so pripravljene pomagati Rusiji, je dejal Hughes delegatinjam, ali morajo pa poprej vedeti, da je kaka podlaga za takšno pomoč.

Prvič mora biti dokazano, da je politika za razširjevanje, ki stremi za doktrino "krute in krvave" revolucije, opuščena. Pri tej svoji izjavi je Hughes navedel Trockijevo izjavo, v kateri je povedano, da prihaja revolucija v Ameriko.

"Svet, ki ga hočemo, ni svet z uničujočo propagando sovjetskih oblasti, nego svet, kjer je dobra volja in kjer priznavajo obveznosti in zdravo podlago mednarodnega občevanja," je dejal tajnik.

"Rešitev Rusije ne more priti odzunaj. Upanje Rusije tiči v njenem lastnem postopanju. Docela nemogoče se je pečati z zadevami, ki so v rokah ruskega ljudstva. Rusiji je treba industrije in kupčije, ali kupčije se ne da ustvariti s kakim formalnim političnim korakom."

Rusija bi potrebovala investiranje, ki bi ustvarilo produktivnost, je dejal tajnik. Ali pogoji, ki ki bi vabili tujo pomoč, so v rokah ruskih oblasti.

"Postave so izpremenjene in metode," je dejal ta državnik. "Jaz bi bil med najzadnjimi, da bi tajil to dejstvo. Nikakor mi ni v veselje in zabavo, če preučujem ruske razmere, pa doženem, da niso zadovoljive. Nezarenski bi me razveselilo, če bi bilo to ravno nasprotno. Ruske razmere so še daleč od tega, da bi podpirale industrijo in kupčijo v Rusiji."

DEŽJA SE NE DA DELATI UMETNO, MENI VREMENSKI URAD.

Washington, D .C. — Po mnenju uradnikov v zveznem vremenskem uradu je docela brezmiselno, če si kdo domneva, da more delati dež. Tudi vsi drugi poizkusi, ki gredo za izpremembe v naši atmosferi, so ničevi in brezpomembni.

Mnogokrat je že bilo čitati v tem ali onem listu med novicami, da se je temu ali onemu posrečilo narediti dež, preprečiti meglo in pregnati vihar. Ali vse to je bilo ali izmišljeno, ali pa doseženo po naključju. Le točo se da pregnati s streljanjem in takim početjem, ki povzroča veliko zračno valovanje. Toda tista toča vendar le pade, in sicer na drugem kraju.

Umetno delati dežja pa se ne da na noben način, pravi vremenski urad. In vsi takšni poizkusi so zaman.

PROHIBICIJA JE POGORELA.

New York, N. Y. — Dvajset oseb, obtoženih, da so s ponarejenimi uradnimi listinami osleparili zvezno vlado za žganje v vrednosti enega miljona dolarjev, je bilo te dni oproščenih pred zveznim sodiščem. Med obtoženci so bili bivši prohibicijski uradniki in trgovci z žganjem.

AMERIŠKI DENARNI KRALJI NEPRENEHOMA "REŠUJEJO" EVROPO.

Washington, D. C. — Po najnovejših poročilih iz zanesljivih krogov, deloma poluradnih in deloma finančnih, je Amerika zmetala okroglo dvaindvajset miljard dolarjev bankrotiranim evropskim državam v zadnjih petih letih. Vlada sama je posodila enajst miljard, drugo so pa dali bankirji. Ali to še ni vse. Privatna posojila neprenehoma romajo v Evropo z namenom, da se "vpostavijo na trdne noge države, ki so omajane gospodarsko in v nevarnosti revolucije". Amerika je najprej "reševala" drage zaveznike, zdaj pa "rešuje" posojila z novimi posojili!

KATOLIŠKI NADŠKOF PRED SODIŠČEM V MOSKVI.

Z njim vred je obtoženih 15 duhovnov, ki so se protivili zaplembi cerkvenega bogastva.

Moskva, 22. marca. — Prvič, odkar eksistira sovjetska republika v Rusiji, sedi katoliška duhovščina na zatožni klopi. Nadškof Zepliak in petnajst duhovnikov je pred revolucionarnim tribunalom; obtoženi so, da so se uprli naredbi sovjetske vlade glede zaplembe cerkvenih zakladov v prid stradajočim kmetom ob Volgi, vodili protisovjetsko kampanjo in izvršili še druge zločine proti sovjetskemu režimu.

Obravnava je bila otvorjena včeraj v Višnjevi dvorani — nekdanjem zatočišču ruskih velikih knezov in danes v domu delavskih unij — v Moskvi in Nikolaj Krilenko je ljudski tožitelj. Dvorana je polna občinstva; zlasti je mnogo kmetov v ovčjih kožuhih. Nadškof Zepliak ima na sebi svojo običajno rdečo haljo in majhno kapico na glavi.

Obtožnica, ki je bila včeraj prečitana, je zelo dolga in očita nadškofu, da je prejel iz Rima navodila, da se mu ni treba pokoriti oblastem sovjetske republike, češ da kanonične pravice katoliške cerkve v Rusiji niso bile nikdar odpravljene in sovjetska vlada se bi morala obrniti na Rim, predno zaseže cerkveno imetje. Vprašanje kanoničnega prava je torej ravno tako pred sodiščem kakor nadškof in drugi duhovni.

"Pravda" piše, da ni obtožena katoliška cerkev, pač, pa duhovniki kot osebe, ki so kršili zakone.

To je že drugi proces proti uporni duhovščini, izvirajoč iz naredbe glede konfiskacije cerkvenih zakladov v Rusiji. Pri prvem procesu, ki se je vršil lansko jesen, so bili obtoženi škofje in popje ruske ortodoksne cerkve. Sodišče jih je spoznalo krivim in obsodilo v zapor.

LAŠKI FAŠISTI V AMERIKI.

Chicago, Ill. — Podružnica laških fašistov, broječa petinšestdeset oseb, se je ustanovila v Chicagu pod imenom 'družabni klub', kakor poroča njen tajnik profesor V. Oppedisano. V tem poročilu nam pove ta tajnik podrobnosti o splošni fašistovski organizaciji v Združenih državah. Doslej je štirinajst podružnic, katerih članstvo šteje v celoti 20,000.

"Za sedaj nimajo fašisti v Ameriki še nobenega političnega pomena," pravi omenjeni laški profesor, "Fašistovska organizacija namerava pospeševati socijalne zadeve laških sinov v Združenih državah. Posebno si bomo prizadevali pomagati veteranom iz svetovne vojne, priseljencem in nezaposlenim. Izkušali bomo učiti laške priseljence v amerikanizaciji."

U. Monicucci iz New Yorka je dejal, da bodo ameriški fašisti jačili in krepili vezi med Lahi v tej deželi in onimi v laški kraljevini.

Človek bi nehote vzkliknil: Še teh se je manjkalo! Saj imam že itak rojenih fašistov več kakor preveč. Zagrizenega fanatizma se ne manjka med turojenimi nestrpneži.

Nove intrige Francozov v svrho aneksije Ruhra.

Francoski militaristi nagovarjajo nemške komuniste, naj začno revolucijo v Ruhru in okličejo sovjetsko republiko, da bi potem Poincare in Foch imela dober vzrok za masakre in anektiranje zasedenega teritorija.

Berlin, 22. marca. — Voditelji komunistične stranke poročajo, da jih je francoski poveljnik v Recklinghausenu nagovarjal, naj začno revolucijo in ustanove diktaturo proletariata in sovjetsko republiko v Ruhru. Francoske in belgijske čete jih bodo ščitile, je baje dejal francoski general.

Komunistični voditelji pa so na to sugestijo — kakor poročajo — odgovoriti sledeče:

"Izročite nam vaše topove, tanke, puške in strelivo, pa sprejmemo vaš nasvet in proklamiramo republiko sovjetov v Ruhru in Porenju pod pogojem, če se komunistična revolucija istočasno izvrši tudi v Franciji in Belgiji. Drugače vam ne gremo na limanice."

Berlin, 22. marca. — Medzavezniška porenska komisija je včeraj zaključila, da mora biti zasedeno ozemlje odslej temeljito odrezano od neokupirane Nemčije sleherno noč od osme ure zvečer do petih zjutraj. Vladni krogi v Berlinu smatrajo ta korak Francije za predhodnik novih sankcij; mogoče bodo okupirana nova nemška mesta.

Nemška vlada je včeraj poslala v Pariz novo protestno noto glede pobijanja nemških državljanov brez povoda, glede posiljenja nekega dekleta in drugih zločinov, ki jih izvršujte francoska soldateska v ruhrski dolini.

Vlada odločno zanika vesti, da so v teku tajna indirektna pogajanja s Francijo. V Nemčiji so zdaj na dnevnem redu krahi velikih tvrdk. Bankrotirali sta velika kovinarska tvrdka in vodilna žitna tvrdka v Hallu. Veleindustrialci so radi tega paničnі in zahtevajo, da vlada na kak način reši ruhrsko krizo.

Iz Bochuma je prišla vest, da je skočil s tira vojaški vlak in sedem francoskih vojakov je bilo ranjenih. Francozi so včeraj zaplenili 80 miljonov mark v Duesseldorfu in izgnali 29 nemških uradnikov iz Porenja. Neki Nemec, ki je ranil francoskega vojaka blizu Essena, je dobil 15 let ječe.

Duesseldorf, 22. marca. — Delegacija belgijske socialistične stranke je dospela semkaj in konferirala z odborniki tukajšnjih delavskih organizacij. Voditelji ruhrskih delavcev so izjavili, da je delavska fronta v Ruhru še vedno trdna. "Cuno nam ne daje nobenih ukazov in četudi bi jih dajal, jih ruhrski delavci ne sprejmemo," so bili informirani Belgijci. "Mi stavkamo proti francoskemu nasilju in nemškemu kapitalizmu — ne pobiramo kostanja iz žerjavice ne za Francijo ne za Nemčijo."

Delavski nemiri na Japonskem.

3000 delavcev odslovljenih in izročenih batinam policije.

Tokijo, 22. marca. — Močna policijska garda je včeraj zastražila tokijske arzenale radi inteзivne agitacije med delavci, ki so izgubili delo v arzenalih. Vlada je odslovila čez 3000 delavcev in naznanila je, da jih bo še več odslovljenih. Odpuščeni delavci so včeraj zborovali in svojili zaključek, da jim mora vlada izplačati odškodnino v vsoti dveletne mezde in zvišati mezdo delavcem, ki so ostali na delu. Nadalje je bilo sklenjeno, da delavci, ki so ostali na delu, prično s pasivno resistenco.

Vlada pa je na sklepe delavcev odgovorila z mobiliziranjem rezervne policije in žandarmerije. Poklicani so bili na pomoč tudi žandarji iz Jokohame in drugih sosednjih mest.

RUSKI DELAVCI POSLALI NEMŠKIM DELAVCEM 70,000 TON ŽITA.

Moskva, 22. marca. — Ruske delavske unije so do danes poslale 70,000 ton pšenice in drugega žita v Nemčijo za delavce v Ruhru.

IGRA AMERIŠKIH KAPITALISTOV V NEMČIJI.

Neokupirana Nemčija postane vazalka ameriških denarnih kraljev.

Washington, D. C. — Državni department je v sredo odobril načrt newyoških bankirjev, ki hočejo posoditi Nemčiji 50 miljonov dolarjev.

Berlin. — (Federated Press. Piše Louis P. Lochner.) — Ali postane Nemčija gospodarski vazal ameriškega kapitalizma? — Tako se vprašujejo tukajšnji ekonomi, ko opazujejo korake Cunove vlade glede umetnega napihovanja ničvredne nemške marke, ki je zadnje čase poskočila nazaj na okrog 20,000 za dolar, torej za enkrat več vrednosti kot je bila vredna pred tremi meseci.

Ko so nemški velekapitalisti brenili Wirtha in postavili na njegovo mesto Viljema Cuna, generalnega direktorja Hamburg-ameriške parobrodne črte, so storili to iz vzroka, ker ima Cuno močne zveze z Američani. Slišale so se govorice, da je Cuno velik prijatelj ameriškega poslanika Allana B. Houghtona v Berlinu.

Zadnje čase so prišla na dan sledeča fakta glede gotovih pogodb, ki so bile sprejete okrog 1. februarja s posredovanjem newyoškega bankirja Williama A. Harrimana:

1. Ameriška vlada je baje informirala nemško vlado, da je zadovoljna odškoditi nemške državljane — ki so bili oškodovani med vojno in danes tirjajo odškodnino od Združenih držav — ne v dolarjih, temveč v zlatih markah, in sicer v skupni vsoti treh miljonov zlatih mark. To pomeni, da je marka naenkrat dobila veljavo in nemška valuta je začela plezati navzgor.

2. Harrimanova banka se je zavezala dati nemški vladi 400 miljonov zlatih mark v francoskih frankih v zameno za vsoto papirnatih mark enake vrednosti na temelju razmerja 50,000 papirnatih mark za dolar.

3. Nemška vlada je omenjeno vsoto francoskih frankov vrgla na denarni trg po svojih posredovalcih in s tem izsilila padec franka v politične namene.

4. Harrimanova banka je za 400 miljonov zlatih mark dobila papirnate marke po 50,000 za dolar, in ker je marka medtem narasla v vrednosti, je banka napravila ogromni dobiček s to kupčijo. Danes poseduje pet biljonov papirnatih mark. Ta vsota — kakor se lahko pričakuje — bo takoj investirana v nemških industrijah in podjetjih, ki na ta način pridejo v roke ameriških bankirjev.

Delavski listi v Nemčiji imajo najbrž prav, ko pišejo, da Nemčija, kolikor je ne ugrabijo Francozi, postane finančna kolonija Združenih držav.

KRVAVA STATISTIKA.

Chicago, Ill. — Število avtomobilskih žrtev od 1. januarja do 21. marca: 128. Število žrtev tihotapskega žganja v istem času: 95.

VREME.

Chicago in okolica: V soboto nestalno in mrzlo. Severni vetrovi. Temperatura v zadnjih 24 urah: najvišja 48, najnižja 36. Solnce izide ob 5:48, zaide ob 6:06.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) $5.00 na leto. $2.50 za pol leta in $1.25 zo tri mesece; Chicago $6.50 na leto, $3.25 za pol leta, $1.65 za tri mesece, in za inozemstvo $8.00.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovenic National Benefit Society.

Owned by the Slovenic National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada $5 per year; Chicago $6.50, and foreign countries $8.00 per year.

"MEMBER of The FEDERATED PRESS"

Datum v oklepaju n. pr. (March 31-23) poleg vašega imena na naslova pomeni da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

PONESREČENI "PUČ".

Vesti iz Berlina so pripovedovale pred nekako tremi tedni o razkritju novega monarhističnega "puča" na Bavarskem. Neka vest pravi, da bavarska policija preiskuje delo nekega M. Aliza, sedaj francoskega poslanika v Švici, ker je imel stike z bavarskimi katoliškimi monarhističnimi prekucuhi, katerih namen je bil odpraviti republikansko formo vlade in vpostaviti katoliško monarhijo. Aretirali so petnajst katoliških prekucuških vodij, ki so bili pripravljeni z mečem, bajoneti, puškami, strojnicami in topovi vpostaviti monarhijo, pa magari če bi bilo treba do kolen bresti v človeški krvi. Po načrtih katoliških nasilnih prekucuhov je imel bivši bavarski prestolonaslednik princ Ruprecht postati bavarski in avstrijski kralj. Katoliški nasilni prekucuhi so upali, ako se ta "puč" obnese, da se dvignejo monarhisti po vsej Nemčiji in osrečijo nemško ljudstvo s kronanimi vladarji, katerih so se znebili po zadnji vojni.

Gibanje za vpostavitev katoliške monarhije je pričelo že pred dvema letoma. Zadnji cilj tega gibanja ni bil, da se ustanovi samo katoliška monarhija na Bavarskem in v Avstriji, ampak cilj je bil veliko večji. Voditelji političnih strank so v tem edini, da je bil končni cilj tega gibanja obnovitev nekdanjega svetega rimskega cesarstva v federativi, v katerem bi zopet Vatikan igral prvo ulogo. Znamenja za tako gibanje so očividna in jih opazi lahko vsakdo, ki zasleduje pazno dogodke v Evropi, posebno pa v državah, katere bi tvorile sveto rimsko cesarstvo.

Že v letu 1919 je Madžarska iskala stike z Italijo v prepričanju, da se novi zvezi pridružijo gotovi deli Nemčije. To se je zgodilo takoj po potlačenju boljševikov na Ogrskem. Bavarski monarhisti so bili popolnoma poučeni o namenih ogrskih monarhistov, kakor so bili ti načrti tudi dobro znani italijanskemu ministrstvu za zunanje zadeve.

Na Francoskem so voditelji in poveljniki armade vneti katoličani, razni francoski grofi in baroni, ki so v važnih državnih službah, so pa na glasu kot udani katoliški verniki, katerim je katoliški papež še vedno tudi posvetni poglavar vseh katolikov.

V Avstriji so krščanski socialci v sedlu. Krščansko-socialna stranka v Avstriji je navadna stara nemška klerikalna stranka pod tujim imenom, ki je v nekdanjem Hohenwartovem klubu igrala na prve gosli.

V Jugoslaviji sta dve klerikalni gibanji pod tujim imenom. Eno je na Slovenskem, drugo je na Hrvaškem. Obe gibanji delata za avtonomijo, kar v klerikalnem političnem jeziku pomeni za odcepljenje od Jugoslavije in pridruženje k federativnemu svetemu rimskemu cesarstvu. Le prav majhnemu krožku klerikalnih voditeljev na Slovenskem in na Hrvaškem so znani pravi cilji tega avtonomističnega gibanja, drugi so pa kimovci, ki ponavljajo avtonomija, avtonomija, pa ne vedo zakaj.

V Italiji je glava tega gibanja Mussolini pod tujim nacijonalističnim imenom. Skrajno nacijonalistični fašisti so bili Mussoliniju le sredstvo, dokler ni dosegel svojega cilja. Ko je postal ministrski predsednik, je začel takoj popuščati napram klerikalnim organizacijam in zbliževati se je pričel z Vatikanom. Majhne vesti, ki so včasi ušle proti volji voditeljev gibanja za obnovitev svetega rimskega cesarstva, so povedale zunanjemu svetu, da se nacijonalno fašistično gibanje v Italiji pretvarja v klerikalno fašistovsko gibanje. V Jugoslaviji se ustanovljajo take separatne klerikalne bojne organizacije, ki nastopijo, ko pride zanje ugodni čas.

Vatikan se še do danes ni odpovedal, da nima nič govoriti pri posvetnih vladah. Ampak priznal je drugo formo posvetne vlade za Vatikan. V starem svetem rimskem cesarstvu je rimski papež imel zadnjo besedo v posvetnih zadevah. Rimski cesar je bil bolj figura in je vladal s papežovo pomočjo. Zdaj mislijo obnoviti federativno sveto rimsko cesarstvo. Ljudstva bodo imela saj v začetku več kronanih vladarjev, ki pa bodo morali ravno tako v Kanoso, ako ne bodo ubogali papeža, kot je moral Friderik Rdečebradec v dvanajstem stoletju. Vatikan postane gospodar, ako ljudstva ne spregledajo klerikalnih spletk, katere snujejo klerikalni zarotniki križem sveta

SLIKE IZ NASELBIN.

Fairpoint, Ohio. — Nimam veselega za poročati od tu, temveč žalostno in nelepo novico, da so pred nekaj dnevi našli rojaka Franka Veharja na njegovem domu s presekano glavo. Kako je nastal umor, je nepojasnjeno. Pravijo, da mu jo zmanjkalo ure, radi denarja, pa ne vedo, kako je. Dobili so pri njem še knjižico od banke za tisoč dolarjev.

Do zdaj še niso nikogar prijeli radi tega umora, čeprav imajo nekega na sumu, ki pa ima več ko men. On kot žena od tukajšnjega rojaka sta ob istem času odšla iz te naselbine. On je suh in dolge postave in tudi ona je suha ter bolj majhna. Nosila je očala, če jih še, ne vem. Ako bi kdo izmed rojakov vedel o njih, naj jih naznani.

Pokojnik je bil doma nekje od Logatca na Notranjskem in ima sestro menda nekje v Moon Runu, Pa. Če kdo kaj ve o nji, naj ji naznani, da pride sem, ker ne vemo kaj storiti s pohištvom pokojnika. — Pokojnega Franka Veharja smo pokopali v sredo dne 14. marca. Imel je lep pogreb, kajti bil je v nekem angleškem društvu.

Naj v miru počiva in naj mu bo lahka tuja gruda. — **John Lekšan.**

Hartwick, N. Y. — Nismo se preselili od tu ali pa pomrli, kar bi lahko sklepali rojaki, ker ni nikdar videti dopisa iz te okolice. Še dosti dobro se imamo. Letina je bila povoljna, le krompir ni tako obrodil kot je druga leta. Vendar so ga nekateri farmarji pridelali po 700 bušljev. Cena je bila nizka, po 60c bušelj. Tukajšnji farmarji se najbolj pečajo z mlekarstvom, ker se tudi najbolj izplača prodajat mleko. Veliko tukajšnjih farmarjev lastuje svoje avtomobile, nekateri imajo tudi traktorje za oranje. — Vreme imamo dokaj nestalno. En dan je mrzlo, drugi dan toplejše.

Na farmi je tudi pozimi dovolj dela. Farmarji imajo po ledenicah že polno ledu, ki ga bodo uporabljali čez poletje za hladnejše mleka. Zdaj sekajo les in vozijo na žago, delajo drva za prodaj v mestu. Hartwick je prijazno farmarsko mesto z več prodajalnami, dvema žagama in dvema velikima mlinoma, kjer je lahko prodati žito.

Slovencev ni tu v bližini, torej tudi kake zabave in veselice ni, smo preveč oddaljeni. Tukajšnji domačini so dobri ljudje, mirni z vsakomur in mi živimo z njimi v miru. Kakega črnca tu še nisem videla ne v mestu ne na farmi. Zemlja je dobra in uspevajo vsi pridelki. Šol je dovolj, kajti vsaki dve milji je ena. Zraven naše farme je ena šola, a samo po trije otroci pridejo vanjo. — **Farmarica.**

Aguilar, Colo. — Že dolgo ni bilo iz naše naselbine nikakega dopisa. Delovne razmere niso nič kaj povoljne, ne radi tega, da preveč delamo, kajti še preveč počitnic imamo. Od 2 do 3 dni na teden delamo, a zaslužek je zelo mal, od $2 do $4 na dan. To velja za tiste, ki delajo kontraktno delo.

Živimo kot hočejo drugi, namreč gospodi kapitalisti. Po zadnji stavki smo v tem okraju napredovali za kakih 98 pik nazaj, mesto da bi šli naprej. V tem oziru gre zasluga v veliki meri našim organizatorjem U. M. W. Oni se nazivajo napredne in pravijo, da so 100 procentni, kar sem se tudi na svoje oči prepričal, da so

V zadni stavki jih je dosti prišlo iz držav: Illinois in Kansas s karto od rudarske organizacije v žepu. Tam so jim rekli, da gredo v gorko Kalifornijo na počitnice, prišli pa so sem stavkokazit. Nekaj jih je še tu, ki pa se ne marajo z nami mučiti po teh mokrih in zaduhlih jamah brez vsakega zraka. Postavljajo se sedaj, da so prvi za pravico in najboljši unijski možje. Če kaj pride, pričnejo prvi prepir med nami in kompanijo. Pogajajo se za boljšo pravico, ko ni čas zato. Še sedaj imajo največ za govoriti, zavedni delavci pa molčimo, naprej garamo in čakamo trenutka, ko bo napočila prava ura, da zopet zahtevamo svoje pravice. Tako naj bi naredili vsi, pa bi ne bilo nikdar zastonj naše upanje po izboljšanju. Dosti je že zamujenega, pa še ne vse in lahko se popravi ob prvi priliki.

Pri zadnjih volitvah je bil v Coloradi izvoljen za governorja progresivec na demokratski listi governor W. Sweet. On nam je dosti obljubljal in upamo, da bo po svoji moči tudi izpolnil. Na prvi pogled ima velike zapreke od strani kapitalistov.

Zadnjič sem bral v listu, da v državi Illinois hočejo imeti žandarmerijo, ki se tu imenuje "state rangers". Proč žnjimi, oni niso za varovanje revnega sloja, saj jih revni sloj tudi ne mara. Oni so orodje kapitalistov, kateri lahko nastopijo proti delavstvu, ako zastavka. Za vzgled si vzemite državo Colorado. Samo gorje je prišlo radi tega, letos pa morajo davkoplačevalci v Coloradu plačati skoraj polovico več davka kot lani. Postavili so jih za varstvo pred banditi in za stražo na državnih cestah. Kompanije pa so jih porabile za varstvo stavkokazov in vohunstvo za "mesečinarji". Če se je kje kak revež pregrešil proti tozadevnemu zakonu, so ga gotovo zasačili in nič mu ni pomagalo, tudi če je delal pijačo le za svojo potrebo.

Poleg vsega tega pa poglejmo račune in stroške, ki nastanejo z vzdrževanjem "state rangerjev". Država je morala plačati za 36 njih samo za dva meseca $15,000. Ljudstvo v Coloradu je uvidelo, da ima s tako državno stražo več škode nego koristi in ravno radi tega je tudi izvolilo za governorja Sweeta, ki je pred izvolitvijo obljubil, če bo on governor, da bo odpravil žandarmerijo. To je moč tudi storil in nimamo jih več ter upamo, da se nikdar več ne povrnejo.

Pozdrav vsem zavednim delavcem in čitateljem "Prosvete." — **Frank Mihevc.**

JAVNA GOVORNICA.

Glasovi članov S. N. P. J. in čitateljev Prosvete.

Cleveland, Ohio. — Dopisnik, ki se je dotaknil tudi J. R. Z. v svojem poročilu iz Clevelanda v "Proletarcu", št. 809, je zopet eden tistih, ki hočejo vse "protestante" proti zaključkom zadnje konference J. R. Z., zmetati v en koš s Pircem, Sakserjem in Zakrajškom. On pač ne ve za tisto sejo, ki se je vršila v Clevelandu na Waterloo Roadu blizu E. 156. ceste v Kunščičevi dvorani društva "V boj", št. 53 S. N. P. J. Omenjeno društvo je v Clevelandu, ker je Collinwood anektiran h Clevelandu že več let. Torej je bila tista rezolucija priobčena v "Prosveti" dne 20. decembra, 1922, št. 297 od društva "V boj", poslana iz Clevelanda. In če bi bil oni dopisnik na dotični seji društva, kjer je bilo navzočega skoraj polovico članstva (društvo šteje približno 300 članov) bi bil zapazil, da ni tako kot poroča "urmohar", da je 90 odstotkov proti zaključkom konference, ampak bi bil zapazil, da je na seji 98 odstotkov proti in nič, da odobrava zaključke ter nekaj, da se pošlje rezolucija s popravkom, kar pa ni bilo odobreno.

Med zadnjimi sem bil tudi jaz, ker se nisem strinjal z nekaj vsebine dopisa, in sicer: "da si nekatere osebe v Chicagu delijo premoženje J. R. Z." To je brez podlage, ker po mojem mnenju se ne more dolžiti nekoga za kako stvar, če ni dokazov. Drugič se nisem strinjal, ker nisem zato da se "Proletarcu" vzame in da premogarjem, ampak naj se začne pobirati sklad štrajkovnega fonda, ker vem, da so premogarji v resnici trpeli. Vse to sem že skušal sam in še skušam. In tretjič, dopisnik je zapisal, da če se ne bi bila dala vsota "Proletarcu", potem bi bilo vse "all-right". On s tem misli, ker me prišteva k "protestantom samim zase" da sem proti podpori "Proletarca". Ne, prijatelj! Ta podpora naj pride od ljudstva kot je prihajala in še prihaja tudi od mene, čeravno mi ni mogoče poslati cele "pgde". Tudi "urmohar" ga je podpiral, če ga še, ne verjamem jaz ga mislim še za naprej, kolikor mislim, da bo prav. In če bo vsota, ki bo nabrana za "Proletarca", rabljena za kaj drugega, bo protest od mene, kot zadnjič, če se možje ne držijo tega, kar pišejo.

Tisti, ki hočejo diskreditirati Franka Stoniča v njegovi trgovini le radi njegovega dopisa, vidim, da imajo le hudobne namene. Znano mi je, da je Frank Stonič vedno podpiral vse, kar je naprednega in daroval je tudi v sklad J. R. Z. Kot tak ima tudi pravico do kritike, ako ni zadovoljen z zaključki.

Kar pa se tiče trgovine s "plehom", je pač ta bolj poštena kot ona z "mesečino", vendar še nisem opazil, da bi kak "naprednjak" napadal tiste, ki prodajajo zdravju, napredku in možnji škodljiv strup. In ravno začasa kampanje J. R. Z., je dejal nekdo, ki je tudi obogatel od delavskih žuljev s tem, da je prodajal gorečo vodo, naprošen, naj daruje za J. R. Z., da jih bo "obrcal." Proti tem še seveda ne sme pisati.

Nekdo je rekel: "Zakaj se pa bolj ne oglašajo, ako se ne strinjajo?" Moj odgovor je: Prvič je neka splošna bolezen, ki se imenuje lenoba na možganih, drugič pa nekateri rajše kuhajo jezo kot bi javno povedali svoje mnenje. — **Frank Barbič.**

Willard, Wis. — Morda mislite, da spimo kot severni medvedje, ker ni toliko časa dopisa iz naše naselbine. Ni tako! Tudi v zimskem času imamo farmarji dela, kajti pridno spravljamo skupaj les na kupe, da ga spomladi sežagamo v deske in drugo, kar rabimo za gradnjo poslopij in hiš. Tudi na zapadni strani ob reki, kamor se naš "prečastiti" hodi poleti zabavat in lovit zlate ribice, je vse živo, ker farmarji nakladajo "grevel" in pesek za zidanje "hrama božjega". Že parkrat sem čital v Prosveti pritoževanje nekaterih, da je v Wisconsinu predolga zima, a nam, tukajšnjim slovenskim naseljencem je vsaka prekratka.

Tukajšnje društvo "Slovenski kmetovalec" dobro napreduje. Najlepše je, da pristopajo tukaj rojeni fantje. Le tako naprej, ob koncu leta moramo imeti 100 članov. Polje za to je v tukajšnji okolici ugodno, samo malo agitacije je treba od strani članstva.

Ker se nam je sneg skoraj stajal in se bomo farmarji pripravili za setev ter ne bo časa pisati dopisov, bi rad Slovencem in članom S. N. P. J., dal nekaj navodil glede kupovanja zemljišč za farme. Iz nanesljivih virov mi je znano, da bodo agentje ponujali zemljo tudi našemu ljudstvu. Nekaj zemlje — par tisoč akrov se nahaja tudi blizu naše naselbine. Veliko zemlje je zelo slabe. Dobe se kosi, ki so dobri, ali teh je malo. Največjo agitacijo pričnejo v Illinoisu med premogarji. Da ne boste razočarani, ne kupujte zemlje od agentov v mestih, ampak vsakdo naj zemljo prej dobro pregleda, predno jo kupi. Če slučajno kdo hoče kupiti farmo ali zemljo, naj prej gre in ogleda naselbino, rojake naj vpraša za svet in sicer ne samo enega, temveč več, ker povsod se dobijo Judeži.

Naselbin je tu po srednjem Wisconsinu več in z gotovostjo vem, da 1,000 Slovencev je naseljenih v Wisconsinu le v nekaterih krajih so le dva ali trije skupaj. Rojakom priporočam, da kupijo zemljo blizu potov, železniških postaj, šol in mlekarn. Zemlja mora biti vsaj deloma zaraščena s trdim lesom. Cene za tako zemljo so različne. Dobre farme v tukajšnji okolici so drage, tako, da s par tisočaki ni skoraj nič za kupiti. Dobi pa se še divja zemlja ali deloma neobdelana farma. Toda predno kupite, oglejte si na vseh koncih in krajih. Varujte se peska in kamna.

Če kupite staro farmo, varujte se takozvane "Canada Thistle" (bodeča neža), da vam pozneje ne bo treba obvezavati konj po nogah predno greste žet, kakor delajo Slovenci v newyorški državi, ki so kupili velike farme zelo poceni ali danes so zelo drage ("Canada Thistle" je plevel podoben osatu, ki bode, in dozori z žitom. Konj ne spraviš prej notri, dokler jim ne obvežeš nog.)

Rojaki, ne verjemite sladkim besedam agentov. Predno kupite si oglejte dobro in slabo stran. Želeti bi bilo, da se Slovenci naselijo na farme in dopisniki naj bi poročali iz farmarskih naselišč resnico. Večkrat sem že opazil, da uredniki slovenskih listov, dopise, ki vabijo rojake v to ali ono naselbino, smatrajo za nekako reklamo. Druge dopise agentov, ki so spisani zelo zvito, pa priobčujejo. Pri tem naj bi bilo v bodoče več pozornosti.

Zadnje čase se opazi v listu veliko pisanja o družinskih razmerah. Nekateri odobravajo, da se slični dopisi priobčujejo, drugi zopet ne. To je torej vozel, ki ga ni mogoče razvozljati. Eden ima rad to, drugi zopet drugo.

Nekoč sem se prepiral s svojim sosedom; trdil sem, da je najboljša hrana meso ali prave kranjske klobase in to najrajše jem, oni pa, da je najboljša kava in "kejk." Pri tem se nisva mogla zediniti. Pa tudi, ko sem omenil radi deklet, je on vedno hvalil ravno mojemu okusu nasprotno.

Tako je tudi raspravljanje o družinskih razmerah. Nekateri smo za to, drugi so za drugo.

Priporočati bi bilo, da bi tudi farmarji dobivali svojo kolono ter si pritem stavili različna vprašanja glede živinoreje in poljedelstva. Vsi angleški farmarski listi imajo take oddelke, katerih uredniki so farmarji sami, ki jih urejujejo proti mali plači ob prostih urah. Gotovo imamo tudi Slovenci moža, ki bi bil v farmarstvu izkušen, da bi bil za to pri Prosveti. Najprvo naj bi stvar poizkusili brezplačno in če bi se čitatelji za stvar zanimali, naj bi se mu določila primerna plača. Ko bi list več pisal o poljedelstvu in živinoreji, bi dobili več naročnikov med farmarji. Čitatelji lista odobravajo zdravniške nasvete, ki jih piše dr. Kern. Tudi drugih je več, ki se bodo naročili na list samo zaradi zdravniških nasvetov. — **Poročevalec.**

Naročite se in širite svoje glasilo "Prosveto".

Meteoriti.

Največji sovražniki ljudstva se navadno skrivajo pod firmo "ljudska stranka". Stinesova stranka velekapitalistov v Nemčiji je tudi "ljudska" in kapitalistični roparji v Ameriki nazivajo svoja podvzetja "ljudske naprave".

Vsaka gnila roba nosi danes znamko "ljudska" ali "delavska." Glasila privatnih bankirjev in kutarjev se imenujejo "delavski listi". Kadar gre volk med ovce, si natakne ovčjo glavo. Banda izkoriščevalcev delavstva danes najrajši jadra pod zastavo "delavskega prijatelja."

• • •

Apel na ligo narodov, naj naredi mir v Ruhru! — Kdo je liga narodov? Anglija in Francija. Torej apel na roparja, naj prenehа ropati!

• • •

Glavar italijanske vlade klovnov Mussolini je svečano rekel na zboru zastopnikov mednarodnega kapitalizma v Rimu, da ruski eksperiment dokazuje, da se socializem ni obnesel in vsled tega bo kapitalizem živel večno.

V duhu vidim zbor možakov, ki so približno pred sto leti po prvem ponesrečenem poizkusu lokomotive svečano rekli, lokomotiva še ni pretekla konja in to je dokaz, da iz bogokletne železnice ne bo nič in parizarski voz bo živel večno.

• • •

Po prvem poročilu so radikali zmagali v Jugoslaviji.

Slovenski delavci v Ameriki, ki še ne poznajo "jugoslovenskega" jezika, ne smejo zamenjavati radikalov z radikalci, to je z ekstremisti na levi. Radikal v kraljestvu belgradske porodice je ekstremist na desni, oziroma nekaj takega, kakor če bi se naš Karimir imenoval social po "jugoslovensko."

Zmagali so največji nazadnjaki. Morda je to prav!

• • •

Ako nisi miljonar in če si nabaviš harem s kakimi osemdesetimi ženami brez vsakih ceremonij, te takoj pograbijo in zašijejo v luknjo.

Če pa si prebrisan in znaš operirati pod firmo svete vere, imaš lahko harem in svojih 80 žensk brez skrbi, samo pazi, da se ne zameriš kateri svojih žensk in da vsem ustrežeš.

Ker pa je to po vseh naturnih postavah nemogoče, je zdaj prišlo na dan, da je na ta način operiral neki Furnell, ustanovitelj kulta. "hiše Davida" v Benton Harborju, Mich., ki nosi naslov "kralja Benjamina". Ženske so se skregale in stvar se zdaj pere na sodišču.

Skoro je ni lumparije, ki se ne bi lahko izvršila pod krinko vere.

• • •

Lenin zdaj zopet umre vsak dan. Lenin je seveda človek in umre prejalislej. Da bi pa človek umrl petstokrat v dveh letih, to pa ni več človeško, marveč je — nečloveško.

• • •

Rojaku iz Colorada: Po nepotrebnem se čutite prizadetega. Dotični "Meteorit", ni veljal vam.

• • •

Peter Zgaga
sonete gaga.
Potna sraga,
opojna vlaga
mu pomaga.
(Zato pa ni nič čuduega, če je—)
Peter vagnil
in sonet gagnil.

K. T. B.

Proces proti Fosterju.

St. Joseph, Mich. — (Federated Press.) — Priča Francis Morrow, odnosno "K—97", detektivski vohun justičnega departmenta v komunistični stranki, je dejal v sredo, ko je še odgovarjal na vprašanja državnega pravdnika, da je Foster lansko leto prinesel iz Rusije program za revolucijo v Združenih državah. Morrow je držal v rokah notes, popisan z opazkami, ki po njegovi trditvi vsebujejo "udare" iz Fosterjevega govora, ki ga je imel na konvenciji v Bridgemanu.

Zagovorništvo je pobijalo te opazke v beležnici detektivskega špijona in je doseglo, da je sodnik izključil iz evidence Morrowovo beležnico kot pomanjkljivo dokazno stvar.

Državni pravdnik Smith je čital odlomke iz zapisnika komunistične konvencije. Pojasnil je, da so zapisniki sestavili državni stenografi na podlagi stenografičnih beležk, katere je delal konvenčni zapisnikar Rebbac Sackarow, ki je tudi med obtoženci. Smith je med drugim prečital odstavek, ki se glasi, da je oficijelni zastopnik tretje internacionale Losowski dejal, da v bližnji bodočnosti senator Borah mogoče postane predsednik Združenih držav. Ker je Borah liberalen mož, se lahko zgodi, da enkrat postane član komunistične stranke.

V sredo popoldne je zagovornik Walsh vzel Morrowa v roke in ga začel izpraševati. Morrow je povedal, da je nastopil vohunsko službo leta 1919. v Camdenu, N. J. Bil je zelo aktiven "komunist" in vedno je glasoval za "najradikalnejše" predloge. Ko je bil delegat na konvenciji, je glasoval z levim krilom za predlog, da komunistična stranka ostane pod zemljo, to je tajna.

Sodnik White je sprejel predlog zagovorništva, da se zavrže vsa evidenca države, opirajoča se na zborovanje komunistov po Fosterjevem odhodu iz Bridgemana, ker ta evidenca se ne tiče obtožencu. S tem odlokom je sodnik odvzel državnemu tajniku skoro polovico evidenco, ki je bila pripravljena proti Fosterju.

Smith je nato naznanil, da je bil Morrow zadnja državna priča in država zaključi svojo stran procesa kakor hitro bodo prečitani dokumenti, ki niso izključeni.

Porotniki so se med prejšnjim čitanjem dokumentov zelo dolgočasili. Pokazali so, da jih dosti ne zanimajo resolucije tretje internacionale in platforma komunistične stranke v Ameriki.

Razne vesti.

STRAŠNA ZMEŠNJAVA V NARODNI SKUPŠČINI.

Springfield, Ill. — Republikansko strankarstvo je privedlo poslance na republikanski stranki v tako zmedo, da ne vedo, kje se jih pravzaprav drži glava.

Prepirajo se med sabo, da se vse kadi. Drug drugemu kopljejo jamo. In če bo tako šlo še naprej, bo kmalu izkopana za vse. Kakor pravijo, jim manjka pravega človeka, da bi jih mogel ugnati. In zato se je že porodila misel med njimi, da bi jim bilo treba pravega vodje.

Demokratje pa tudi niso nič boljši. Vesele se teh neznanskih zmešnjav.

Seveda so morda volilci nekoliko drugačnih misli, zakaj, na vsak način ni ljudstvo poslalo izvoljenih poslancev v Springfield, da bi se šli tamkaj starokopitno politiko, ki je največja coklja v naši postavodaji.

Doslej vladajoči stranki dokazujeta vsepovsod, da sta zastareli v vsakem oziru, da nista več kos nalogam sedanjega časa. Na vseh udih sta neozdravljivo bolni. Za neozdravljivo bolezen pa je strašno nespametno metati denar.

Za demokratsko in republikansko stranko ni zdravila na svetu. Njuna kuga je škodljiva. Treba je mlade in čvrste politične organizacije, katere člani bodo v postavodajah delali, neumorno delali za blagostanje svojih volilcev, svojega naroda.

Čas je že, da to spoznajo vsi volilci, posebno pa delavstvo. Mlado in čvrsto politično organizacijo, ki bo izlahko porazila obe bolehavi in sedaj vladajoči politični stranki ter ju potisnila med staro šaro, se da doseči le, če se združi delavstvo in kmetijstvo širom dežele v eno mogočno in nepremagljivo falango. Ne raznih frakcij, nego kompaktne in solidne enotnosti je treba v vrstah tistih, ki jim je v resnici kaj za dobrobit ameriškega ljudstva in celokupnega človeštva.

NAČRT ZA STALNO REGISTRACIJO.

Chicago, Ill. — Da bi zmanjšali čezdalje večje izdatke za mestne volitve, nameravajo mestni očetje vpeljati nov sistem stalne registracije. Po tem sistemu bi se ne bilo treba ponovno registrirati volilcem, ki so se enkrat registrirali, dokler bi ne izpremenili svojega stanovanja. V poročilu, ki priporoča to novo uvedbo, je rečeno, da delajo izdatki za registracijo velik del volilnih stroškov, in da bi bil torej takšen sistem zelo priporočljiv še z gospodarskega stališča.

Po predloženem sistemu bi se dalo prihraniti najmanj $250,000 na leto, je zatrjeno v tistem poročilu. Načrt je ob kratkem takšenle:

Trajna registracija pod vodstvom volilnih komisarjev, ki naj bi imeli pravico raspisati novo registracijo, kadarkoli bi se jim zdelo to potrebno.

Novim volilcem in tistim, ki so se preselili, bi bilo dovoljeno registrirati svoja imena na uradih volilnih komisarjev do časa devetindvajsetih dni pred vsako volitvijo. Predložena je opustitev registracijskih odsekov, in vse registracijsko delo naj bi vodili posamezni registrarji v mestni hiši in vnanjih registracijskih krajih.

Po načrtu bi naj se vsaka oseba podpisala ob času svoje registracije pod svoje odgovore, ki jih da registrarju. In kadarkoli bi glasovala, bi naj se iznova podpisala.

Ta sistem bi zmanjšal ogromne stroške in obenem pa tudi preprečil mnogo volilnih sleparij.

LAŠKA LADJA SE POTAPLJA IN KLIČE NA POMAGANJE.

New York, N. Y., 20. marca. — Parnik Giulia, ki pluje pod laško zastavo, se potaplja 560 milj od Bostona, kakor je posneti po brezžičnih vesteh, prestreženih tukaj in po drugih lukah ob atlantskem obrežju. Ladja ima moštvo, ki šteje štirideset ljudi pod poveljstvom kapitana Cerrari.

Položaj imenovanega parnika je nevaren. Je na poti iz New Yorka v Napel in pristanišča v Sredozemskem morju. Zalotil ga je vihar skoro na istem mestu, kjer je šel laški parnik Monceniseo na dno morja z vsemi svojimi ljudmi pred nekolikimi tedni.

Giulia ima za tovor kakih 188,931 bušlov pšenice. Da pride tak tovorni parnik v tako nesrečo, je večkrat vzrok tudi to, da je nakladanje žita nepravilno. Če nam reč ni žito v vrečah, se v viharnem vremenu pretoči na eno stran tako, da izgubi parnik ravnovesje in se nagne. Družbe, ki nalagajo žito brez vreč, si s tem prihranijo vreče in mnogo časa, ker je nakladanje in izkladanje žita v vrečah veliko zamudnejše. Seveda družbe ne pomislijo, da spravijo s takim postopanjem večkrat vse moštvo v smrtno nevarnost in ga v mnogih slučajih pripravijo tudi ob življenje.

DUHOVEN ARETIRAN KOT ŽGANJARSKI TIHOTAPEC.

Denver, Colo. — Zvezna policija išče rev. Walterja A. Graceja, katoliškega župnika iz Arvade, denverskega predmestja, ki je obtožen, da je ponaredil podpis neke nune, ki ima v oskrbi zavod za onemogle in s pomočjo ponarejenega podpisa je dobil pet sodov poroštvenega žganja, katero je imelo biti poslano zavodu. Župnikovi prijatelji pravijo, da je Grace žrtev okolnosti in da se bo lahko izvlekel iz kaše.

ŠTIRISTO MILJONOV DOHODNINSKEGA DAVKA PLAČANEGA V PRVEM OBROKU.

Washington, D. C. — Finančni tajnik Mellon je dejal, da je ameriško ljudstvo plačalo v prvem obroku $400,000,000 dohodninskega davka. Vplačila dokazujejo, da so sedaj splošne razmere veliko boljše od lani. Po Mellonovem mnenju bodo letošnji davki pokrili lanski primanjkljaj v znesku $100,000,000.

Množenje Japoncev.

Tokijo. — (Fed. Press.) — Na vsakih 43 sekund se narodi eno dete na Japonskem. Prebivalstvo Japonske šteje danes 67,656,999. Vsako leto se pomnoži za 730,000 glav, odnosno za 2000 glav dnevno. Japonska vlada je proti kontroli porodov.

BURKE JE DOBIL PET LET KAPORA.

Milwaukee, Wis.—Kenoški odvetnik Walter Burke mora odsedeti pet let v leavenworthski zvezni ječi, ker je kršil prohibicijsko postavo.

Obsojenec je bil vložil priziv na tukajšnje vrhovno sodišče, ker ga je pred letom dni obsodilo okrožno sodišče. Prizivno sodišče je potrdilo sodbo prejšnjega sodišča ter tako zatrlo eno najznačilnejših in najdrznejših tihotapskih organizacij na severozapadu.

Zaeno z Burkejem so bili obsojeni razni trgovci iz Chicaga in mnogih mest v Wisconsinu, carinski uradniki, salunarji in tihotapci.

Dvanajst članov te organizacije je bilo kaznovanih z globo ali pa z zaporom.

Burkejeva obsodba je najhujša od vseh drugih. Poleg zapora mora Burke plačati še globo v znesku po $14,500.

Kenoški odvetnik je bil že posebej obsojen, ker je podkupil carinske uradnike, da so dovoljevali prevažanje tihotapskega žganja v Milwaukee.

Bivši načelnik kenoškega notranjega carinskega urada Josip Custer je bil obsojen zaeno z Burkejem. All izognil pa se je zapora s tem, da je plačal denarno globo v znesku $4,500.

SENATORJI OPUSTILI POTOVANJE V RUSIJO.

Washington, D. C. — Nameravano potovanje zveznih senatorjev in poslancev v Rusijo je opuščeno, je naznanil senator Ladd, ker niso senatorji in poslanci prejeli pikslenega službenega povabila od strani sovjetske vlade in ker niso mogli dobiti zadosti vdeležnikov skupaj. Mr. Ladd bo najbrž pozneje sam odpotoval na Rusko.

Pred nekolikimi tedni so predložili senatorju Laddu pot v Rusijo newyorški zastopniki ruske vlade. Senator je takoj pričel sestavljati družbo, ali mnogi senatorji in poslanci niso marali niočesar slišati o tem.

ZDRAVNICE ZA ENAKOPRAVNOST K ZDRAVNIKI.

Washington, D. C. (Federated Press.) — Uradno glasilo Narodne ženske stranke 'Equal Rights' poroča v svoji zadnji številki, da je Federacija zdravnic na Angleškem zahtevala od generalnega poštarja, naj vzame v pretres obstoječo neenakost plač med zdravniki in zdravnicami v poštnem štabu.

Pomožne zdravniške uradnice prejemajo sedaj plačo po lestvici od 200 do 400 napram moški lestvici od 300 do 500 funtov sterlingov. Skličujejo se na to, da se morajo ženske podvreči istim naukom in istim izkušnjam kakor moški. Nadalje opravljajo iste posle in prevzemajo isto odgovornost kakor moški.

Zahteve španskih fašistov.

Madrid, 22. marca. — Ossorio y Gallardo, vodja španskih fašistov, je označil sledeči program za svojo stranko: Anglija mora izprazniti Gibraltar; zbližanje Španije, Portugalske in španske Amerike na temelju solidarnosti; volilna pravica za vse Špance v španski Ameriki in zaščita za vsa španska ljudstva; reforma sedanjega španskega parlamenta, ki je škodljiv; fašisti spoštujejo cerkev, toda duhovščina mora biti izključena iz političnega življenja.

Nova mirovna konferenca v Londonu.

London, 22. marca. — Včeraj so se tu sešli zavezniški delegatje, ki bodo nadaljevali pogajanja za mir s Turčijo. Na dnevnem redu je nota turške vlade, ki sporoča zaveznikom zaključke turške velike skupščine glede lozanske pogodbe. Lord Curzon je predsedoval prvi seji, ki je bila strogo tajna.

Lenin je bolji.

Moskva, 22. marca. — Uradni buletin o zdravstvenem stanju Lenina sporoča, da je bolnik v splošnem bolji.

Kerenski se poda?

New York, N. Y. — Člani tukajšnje skupine ruskih socialrevolucionarjev so prejeli informacije iz Pariza, da je Kerenskij pripravljen iti v Rusijo in se podati sovjetom ter iti v ječo, ako je treba, namesto obsojenih voditeljev socialrevolucionarne stranke v Moskvi. Katarina Breškovska je tudi pripravljena iti v Rusijo.

ČARNARVON JE HUDO OBOLEL.

Cairo, Egipt. — Grof Carnarvon, ki je nadzoroval izkopavanje starin v grobnici egipčanskega kralja Tutankamena, je obolel na zastrupljenju krvi. Najbrž ga je pičila kaka golazen v starih razvalinah.

Nov otok v kitajskih vodah.

Saigon, Kitajska. — Kapitan francoskega parnika poroča, da so vulkanične sile dne 2. marca porodile nov otok v Južnem kitajskem morju. Otok je okrogel, ima 400 metrov v preresu in je 35 metrov visok. Sama skala.

Iz delavskega sveta.

(Federated Press.)

Stavka brodarskih delavcev na Velikih jezerih, ki je trajala štiri mesece, je bila 20. t. m. odpoklicana. Tajnik organizacije brodarjev je dejal, da je boj za osemurni delavnik izgubljen, toda boj se ponovi ob prvi priložnosti.

6000 delavk v New Yorku, ki šivajo svilnate pajame (spalne srajce), je zastavkalo v torek, ko so lastniki delavnic odklonili njihove zahteve za večjo mezdo.

Stavka pleteninarskih delavcev v New Yorku se nadaljuje. Zadnje dni je bilo več slučajev policajske brutalnosti napram piketom. Agenti-provokaterji so na delu, izzivajoči nemire, nakar kličejo policaje na pomoč.

Associated Coal Mining Co. v Mineralu, Wash., ki je v rokah bivših članov rudarske organizacije, odpre svoj lastni trg za premog na drobno v Seattlu. Vsi trgovci s premogom so bojkotirali to družbo na pritisk premogovniških operatorjev.

Zvišanje mezde. American Woolen Company v Bostonu naznanja, da s 30. aprilom zviša mezdo vsem svojim delavcem za dvanajst in pol odtostka. Pri tej tekstilni družbi je vposlenih 36,000 delavcev.

TRETJA POLITIČNA STRANKA SE PORAJA, PRAVI SENATOR BORAH.

(Nadaljevanje s prve strani.)

Ali zdi se mi, da nam manjka poguma in odločnosti.

"Ljudje so daleč naprej od svojih voditeljev v pojmovanju dolžnosti in v pogumu. Če bi razumeli to dejstvo in veljeli vanj, bi si stekli veliko zaslugo za deželo.

"Demokrat je bil za časa Jacksona križan. Republikanec pa je bil za Lincolnovih dni apostol. Dajte ljudstvu tiste smeri in probleme, pa se vrnejo tisti slavni dnevi v strankini politiki.

"Če se ne motim, je danes v tej deželi velika zahteva po politični stranki, ki se bo otresla maščevalnosti, strasti in nestrpnosti vsake svetovne vojne ter gradila za bodočnost v znamenju novega dne, po stranki, ki verujo v principe plemenite ustave Združenih držav.

"Imeli bomo potem stranko, ki ve, da je bolje postavljati in ustanavljati srečne domove in občine kakor pa samopašne urade v Washingtonu, stranko, ki veruje v to, da je ta mogočna republika zadosti velika po obsegu in dovolj odprta po principu za pravičnost in varnost vseh jezikov in plemen."

NAROČNIKI POZOR!

Znamenje (Marca 31-23) pomeni, da vam naročnina poteče na ta dan. Ponovite jo pravočasno, da vam lista ne ustavimo. Ako lista ne prejmete, je mogoče vstavljen, ker ni bil plačan. Ako je vaš list plačan in gi ne prejmete, je mogoče ustavljen, vsled napačnega naslova, pišite nam dopisnico in navedite stari in novi naslov.

Naši zastopniki so vsi društveni tajniki in drugi zastopniki, pri katerih lahko plačate naročnino.

Naročnina za celo leto je $5.00 in za pol leta pa $2.50. Člani S. N. P. J. plačajo za pol leta $1.90 in za celo leto $3.80.

Za mesto Chicago je za leto $6.50, pol leta $3.25.

Za Evropo stane za pol leta $4.00, za vse leto pa $8.00.

Tednik stane za Evropo $1.70. Člani doplačajo samo 50c za poštnino.

Naročnino lahko tudi sami pošljete na naslov:

UPRAVNIŠTVO "PROSVETA"
2657 So. Lawndale Ave.,
CHICAGO, ILL.

Slovenska Narodna Podporna Jednota

Ustanovljena 9. aprila 1904. — Inkorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

GLAVNI STAN: 2657-59 SO. LAWNDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

Izvrševalni odbor:

UPRAVNI ODSEK:

Predsednik Vincent Cainkar, podpredsednik Andrew Vidrich, R. F. D. 7, Box 81, Johnstown, Pa., gl. tajnik Matthew Turk, tajnik bolniškega oddelka Blaz Novak, gl. blagajnik John Vegrich, uradnik glasila Jože Zavertnik, upravitelj glasila Filip Godina.

POROTNI ODSEK:

John Underwood, predsednik, 407 W. Hay St., Springfield, Ill., Martin Zelezenikar, Box 276, Barberton, Ohio, Fred A. Vider, Box 673, Ely, Minn., John Terselj, Box 92, Henderson ville, Pa., John Gorish, 414 W. Hay St., Springfield, Ill.

BOLNIŠKI ODSEK:

OSREDNJE OKROŽJE: Blaz Novak, predsednik, 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
VZHODNO OKROŽJE: Jacob Ambrožič, Box 286, Moon, Run, Pa.
ZAPADNO OKROŽJE: John Grošelj, 14821 Pepper Ave., Cleveland, O. Anton Sodar, Box 194, Gross, Kans., za jugovzhod. Max Mare, Box 166, Bobl, Minn., za severozapad. Mike Zugel, 2652 S. Winchester St., Murray, Utah.

Nadzorni odbor:

Frank Zaitz, predsednik, 2620 W. 26th St., Chicago, Ill., Frank Somrak, 5809 Prosser Ave., Cleveland, O., William Sitter, 6450 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

Združitveni odbor:

Predsednik: Frank Alesi, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.
Josko Oven, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill.
Jos. Stonk, 6604 Ortan Ct., Cleveland, Ohio.

VRHOVNI ZDRAVNIK: Dr. F. J. Kern, 6233 St. Clair Ave., Cleveland, O.

POZOR!—Korespondence s gl. odborniki, ki delajo v glavnem uradu, se vrši takole:

VSA PISMA, ki se nanašajo na posle gl. predsednika se naslovi: Predsedništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE BOLNIŠKE PODPORE SE NASLOVE: Bolniško tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

DENARNE POSILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izvrševalnega odbora in jednote vobče se naslove: Tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE V ZVEZI Z BLAGAJNIŠKIMI POSLI se pošiljajo na naslov: Blagajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Vse pritožbe glede poslovanja v gl. izvrševalnem odboru se naj pošiljajo Frank Zaitzu, predsedniku nadzornega odbora, šigar naslov je zgoraj.

Vsi prizivi na gl. porotni odsek se naj pošiljajo na naslov: John Underwood, 407 W. Hay St., Springfield, Ill.

Vsi dopisi in drugi spisi, naznanila, oglasi, naročnina in sploh vse kar je v zvezi z glasilom jednote, naj se pošilja na naslov: "Prosveta", 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

NAZNANILO IN ZAHVALA

S tužnim srcem naznanjam sorodnikom, znancem in prijateljem žalostno vest, da je preminul moj nepozabljeni soprog in oče

ALOJZ PETRIČ

v najlepši moški dobi, star 38 let. Dne 10. marca je šel zdrav na delo a okrog ene ure popoldne se je utrgala plast kamenja in ga namestu usmrtilo. Doma je bil iz vasi Gore pri Sodražici v Jugoslaviji. Tukaj zapušča mene, žalujočo soprogo in pet nedoraslih otrok; tri sestre: Rozalijo Klun, Chisholm, Minn. Marija Govše in Karolina Skulj na Aurori, Minn. Pogreb se je vršil dne 13. marca, na Narodno pokopališče v Burgettstown, Pa. Lepo se zahvalim mojemu bratu J. Šterletu iz Clevelandu, Ohio, nadalje Alojziji in Ivani Košir, Mr. Košir, F. Lavrič, in F. Košmerlj iz Herrick, Ohio. Kakor se tudi lepo zahvalim vsem, ki ste mi bili v pomoč in v tolažbo ob uri žalosti in nesreče. Lepo se zahvalim tukajšnjemu društvu št. 453, S. N. P. J. šigar član je bil pokojnik in enako se zahvalim Lokalni org. U. M. W. of A. 1917 za krasne darovane vence. Hvala vsem, ki ste ga obiskali ob mrtvaškem odru in v tako obilnem številu spremili k zadnjem počitku na pokopališče. Ti dragi mi soprog in oče počivaj mirno v hladni ameriški grudi. Žalujoči ostali: Angela Petrič soproga, Louis, Frank, Angela, Mary in Fannie otroci. Bertha, Pa. 20. marca, 1923.

RAD BI IZVEDEL

za svojega sorodnika Stefana Kurent, premogar in v Ameriki že približno 20 let, star je okrog 50 let, oženjen in ima svoje posestvo. Poročati mu imam zelo važne stvari glede njegove matere in drugo. Uljudno prosim cenjene rojake, če kdo ve za njegov naslov, naj mi to naznani, ako bode pa on sam čital ta oglas, prosim, naj mi piše na naslov: Miče Kurent, Lake št. 197, Trbovlje I. Slovenija, Jugoslavija. (Adv.)

KROJAŠKI POMOČNIK

dobi stalno delo. Plača po dogovoru in znožnostih. Pridite osebno ali pišite na naslov: Anton Fortuna, krojač, 67 Iron Street, Johnstown, Pa. (Adv.)

VDOVEC, star 40 let, želim dobiti žensko naprednega mišljenja v starosti od 24 do 30 let, bodisi dekle ali vdovo in tudi divorsano brez otrok. Vrednosti imam za par tisoč dolarjev. Imam dva še odraščena otroka, s katerimi ni več nobenega dela. Katera želi primerno dobro življenje, naj se takoj priglasi predno je prekasno. Priloži naj tudi sliko, katero na zahtevo vrnem. Stvar je gotova in resna, Tajnost jamčena. Pišite na naslov: "Slovenec", 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill. (Adv.)

ZASTONJ BOLGARSKI ČAJ

abstrakt (esenca) navadna $1.25 bokse v čeku, da si ulič bolečine na trebuhu, kašelj influenco, obisti, vranico, jetra in krvavine nerednosti. To je izvrsten čistilec krvi. Pošljite nam to in 25c v pomoč za stroške ne denar na naslov: Marvel Med. Co., 8 Marvel Bldg., box 883, Pittsburgh, Pa.

ŠOLA ZA BABICE

Ženske, ki želijo postati samostojnejše in želijo prositi se dobrepleačujoče službe, zdaj lahko vstopijo v naše šole za babice. Naša šola je zanesljiva in dobra za obe vse države v uniji. Nove učenke se sprejemajo. Pišite nam še danes na naslov:

DR. SOUKUP,
3620 West 22nd St., (Cor. Millard), Chicago, Ill.

KNJIGA ZA CELO ŽIVLJENJE.

Angleško-slovenski besednjak boste rabili celo življenje. Vsako neznano angleško besedo boste poiskali v besednjaku; ustvarili si boste velik besedni zaklad. Cena besednjaku je $5.00. Naročite pri

DR. F. J. KERN,
6233 St. Clair Ave.,
Cleveland, Ohio.

POJDITE ZA DOLARJI— $50 DO $100

na teden, nekaj novega, ni staro ali preskušeno. Polje čisto novo za prodajo, ne potrebujete nobenih skušenj, vsakdo kupi na prvi pogled. Pokažete 50tim in 40 jih gotovo kupi. Raskažete v eni minuti. Brez črnila pisalno pero, nekaj iz dvajsetega stoletja iznajdbe. Ne moči, ne potrebujete črnila, vzorci po 50c. 18 karatno poslačeno pero. Denar vrnemo, ako ni tako kot opisano. Agentje imajo 200 procentov dobička in določen okraj za prodajo. Pišite nam po agenturo še danes. Inklesa Fountain Pen Co., Dept. L — 1522 — 8th St., Des Moines, Iowa.—(Adv.)

DOMAČE PREKAJENE MESENE KLOBASE

s finim česnovim okusom, vsak jih ljubi, imamo že na stotine zadovoljnih odjemalcev. Želim, da se Slovenci bolje seznanijo z mojim izdelkom klobas, zato plačam jaz poštnino v vse kraje Amerike, ako naročite 25 funtov ali več. Cena je 25c na funt. Naročite takoj predno pozabite. Ne pošiljajte denarja, plačate potem ko sprejmete blago. Ako bi vam klobase ne ugajale, pošljite jih nazaj, na moje stroške in vsak cent vam vrnem, ali pa pošljem druge klobase kakor sami želite. Pišite še danes:

JOSEPH LESKOVAR,
610 — 14th St., Racine, Wis.

Naše družinske razmere.

Iz Wisconsina. — Kdor pazno zasleduje to razpravo, opazi, da naše dopisovalke smatrajo za nekako čast in napredek ločitev zakona. V večini pa skoraj vsaka zavije na ta način, da izgleda, kot bi bil vsega mož kriv, da se je ločila od njega. V nekem dopisu sem bral, kako mora mož skrbeti, če hoče imeti lepo ženo. Sugestije niso slabe, samo čitatelji in čitateljice naj bi jih vzele v slabo, temveč, da so namenjene izobrazbi in razvedrilu, ne pa prepiru in sovraštvu. Stvar je čisto namestu, če včasih malo opišemo položaj, toda nobeden dopisnik noče pokazati na pravi vzrok, ki bi se morda dal odpraviti. Lepote ni nobene in tudi čast omahuje; ko je enkrat zakonski par ločen je podoben izrabljenemu avtomobilu.

Moški si lahko le mislimo, kaj bi bilo, če bi bila ženska gospodarica človeštvu. Za na eno samo besedo, ki je bila v ženitveni ponudbi, mogoče zapisana nepremišljeno ali pa iz prepričanja, imamo toliko kritike. Ločitev zakona naj bi bila med nami upravičena samo v slučaju, če so se poročili mladoletni, katerih poroko so morda izsilili stariši ali varuhi, ter je bila zaključena brez prave ljubezni od ene ali druge strani.

V tem oziru je nespametno kritizirati klerikalizem in njega voditelje, ker oni tudi pray nič ne zaostajajo, samo bolj previdni so, da še niso prišli v javnost. Poznam na primer žensko, ki je veljala za tercijalko, nas obrekovala v patrovem listu in pošiljala denar v pomoč "Edinosti", toda že dva soproga je spodila. Takih slučajev je veliko, to je treba preprečiti in odpraviti to pego iz našega naroda.

Dopisovalka nam je že povedala, kaj moramo delati, da imamo lepe žene, tako bi bilo tudi treba povedati kako se morajo obnašati možje, da bi imeli dobre in ne samo lepe. Preudarnost igra v zakonskem življenju veliko vlogo. Če mož zapazi, da mu je žena nezvesta, naj prej kot bo rabil poleno, pogleda po hiši, kaj je vzrok, kdo mu hujska ženo in ga opazi, naj ga na lep način odstrani. Če nič ne pomaga, pa naj da ženo zdravniško preiskati, in potem naj se preseli v drug kraj, če mu tako svetuje zdravnik. To bo v korist njemu in ženi. Gresta naj na deželo.

Možu je treba upoštevati to, da povprečno žena še ni toliko razvita kot on, čeprav ona trdi, da je. Naše žene pravijo, da so napredovale. Pa poglejmo, zadnjih dvajset let, če je res tako. Pred toliko leti so bile dobre in spoštovane, saj so tudi bile pridne v gospodinjstvu. Čimveč fantov je katera imela na stanovanju, veselejša je bila in večji so bili njeni mesečni dohodki. Celo na postajo so hodile čakat novodošlece in kosale so se, katera jih bo imela več na stanovanju. Takrat žene niso mislile na 'divors'.

Da je kriv današnji družabni red, to je že resnica, toda ta red se ne da spremeniti, čeprav vse Slovenke vzamejo "divors". Le več izobrazbe je treba in tudi potrpljenja z moškimi. Ko mož pride z dela, kjer je šikaniran, tlačen in izkoriščan, ni čudno, če je nervozen in ako ga še žena slabo sprejme, da se spozabi in grdo nastopi napram ženi. Od zunaj se sicer kaže njegova surovost, a njegovo srce je blago. Ali naj se čudimo, če torej kaže svojo surovost, ako je po trudapolnem celodnevnem delu doma dobil nered in ga je žena sprejela že z nelepimi besedami in so številni drugi vzroki, da se lahko jezi.

Naravnost hudodelstvo pa se mi zdi šuntanje žene, kar se zlasti radi poslužujejo nekateri samci, ki pravijo: "Če ti kaj reče, pa mu povej, da smo v Ameriki." To je vzrok, da imamo danes po Ameriki toliko "pečlarskih klubov."

V pravilih naše jednote imamo točko, ki določa, da "skebi" ne morejo biti člani jednote. Nič pa nimamo radi takih "skebov", ki zapeljujejo nevedne žene in razdirajo družinsko srečo. Človek dela 10 do 15 let trdega dela, da si napravi dom in spravi na stran kak tisočak za prihodnjost, a kakorhitro pride kaj navzkriž, že gre žena na sodnijo in predno preteče leto po ločitvi, že vživa prihranke prvega moža z drugim. To je ponekod v modi in ali naj to prištevamo "modernemu napredku"?

Ljudje, ki so tako ravnali, bi morali izgubiti vsako pravico pri kaki podporni organizaciji in v tem smislu napredovali, ne bomo nikdar obhajali nobene srebrne še manj pa zlate poroke. Če dopisovalke mislijo, da so napredne, naj to dožakejo z agitacijo za razširjanje lista in zahtevo, da se list razširi na osem strani, ker danes ne odgovarja svojim potrebam. Tako je potreben tudi "Proletarec". Ta naša dva lista razširjata izobrazbo med naročniki in treba je, da ju razširjamo. Po taki agitaciji vam bomo priznali, da ste napredne. Kar se godi med našim narodom sedaj, pametni ljudje smatrajo za napredek in civilizacijo. — **Opazovalec.**

Otroci pri pridelovanju sladkorne pese.

New York. — (Jugoslovanski oddelek F. L. I. S.) Strašne razmere vladajo na poljih sladkorne pese v Michiganu, kakor je to razvidno iz objave federalnega otroškega urada (U. S. Children's Bureau), ki spada pod department za delo. Ta objava je izvleček iz obsežnega poročila o delu in mater na michiganskih poljih sladkorne pese; celotno poročilo bo kmalu objavljeno. Zastopniki otroškega urada so v svrho preiskave proučili razmere 500 družin, v katerih je kak otrok pod 16. letom ali pa mati z otrokom pod 6. letom delala l. 1920 na poljih sladkorne pese.

V veliki večini dotičnih družin so otroci v starosti od šest do šestnajst let delali na polju. Četrtina otrok je bila pod desetim letom. Ogromna večina mater je tudi delala.

Kompanijski agenti udinjajo te družine iz Detroita, Chicaga, iz mest v Ohiju, iz premogovišč v West Virginiji in celo iz Texasa in Mehike. Agentje poudarjajo kot posebno vabo, da bo vsa družina imela priliko delati. Neki oče, ki je bil premogar v West Virginiji, je imel vse svoje otroke na delu; najstarejši je bil 12 let star in najmlajši pet let. Devet izmed vsakih desetih mater je imelo otroke pod šestim letom.

Dojenčki so bili dostikrat puščeni brez človeka, ki bi na nje pazil. Matere so delale dolge ure in potem opravljale še gospodinjsko delo.

Kontraktnim delavcem dodeljujejo toliko akrov, kolikor družina zmore za trebljenje, okopavanje in spravljanje pese in plačujejo po akru. Trebljenje je zlasti težavno, ker treba podvizati se, dokler ni zelišče preveliko. Vsi člani družine začenjajo tedaj delati ob 6. zjutraj in delajo skoraj neprenehoma celo do 8. ure zvečer in še dalje. Dobra četrtina otrok je izjavila, da dela od 11 do 13 ur na polju.

Kakšna pa je plača? Četrtina delavskih družin je izjavila da pričakuje dobiti manj kot $600. za svojih šest ali sedem mesecev dela na poljih sladkorne pese; dodatna petina pa dobi bržkone manj kot $800. V vseh družinah — razun sedem odstotkov — je družinsko mezdo nadoknadil očetov zaslužek pri kakem drugem poklicu tekom zimske dobe. Mnogi izmed delavcev so izjavili, da vsa družina ne zasluži toliko na polju, kolikor je bil oče sam navajen zaslužiti pri drugem delu v istem razdoblju.

Tri četrtine otrok v šolski starosti niso pohajalo v šole radi dela na polju.

Sladkorne družbe jemljejo v najem stare farmarske hiše za svoje delavce ali pa so priskrbovale majhne premestljive koče, ki so pogosto prenapolnjene in večkrat v slabem stanju. Na mnogih poljih sladkorne pese so družine od treh do desetih članov bile prisiljene spati v mali slabo prezračeni sobici. Dostikrat je koča iz katranega papirja ali kositra ali pa karavanskih voz, premaknjena po potrebi od kraja do kraja, prestavljal edino zavetišče na razpolago. Ti vozovi so nudili tako tesna bivališča, da — kakor je neki otrok povedal zastopniku otroškega urada — so člani družine mogli iti pod streho le povrsti, kajti ni bilo notri zadosti prostora za vse naenkrat.

Kako misli Nemec o Mussoliniju in Nittiju.

Po mnenju nemškega fizijognomista Karla Kotthausa se da razlagati uspehe, ki jih je dosegel fašist Mussolini, ko se je potegnil za prvo oblast v laški deželi, edinole iz psihologičnih pojavov. Nemški fizijognomist je specijalno preučil obraz in značaj novega laškega voditelja.

Tajnost Mussolinijevih uspehov tiči v njegovi silni volji in ženijalnosti. So to sile, ki jih nima povprečni človek. Zastrantega niso lahko umljive. To je neke vrste nadarjenost, prirojena nadarjenost, ki ni dana vsakemu človeku.

Človek, ki ima take lastnosti, je v stanu ustvarjati in podirati obenem z isto silovitostjo. Čestokrat dela oboje. Taka lastnost večkrat povzroči v človeku obsedenost mogočne vodilne ideje.

Kotthaus čita vse to na obrazu fašistovskega vodje na Laškem. Ta strahovita lastnost je tisto, kar ustvarja ključ njegovi delavnosti, vztrajnosti in žilavosti.

"Bistveni značaj laškega fašizma mi je bil popolnoma pojasnjen po znanstvenem preučenju Mussolinijevega obraza," pravi Kotthaus. "Fašizem je izpolnjenje silne volje, udejstitev nadindividualne ideje.

"Ti obe energiji se da zasledit na Mussolinijevem obrazu in v konturi njegove glave. Njegovo trdo in neuklonljivo obličje zakriva moža z najbrezobzirnejšo voljo, dočim razodevajo njegove visoke in plastične obrvi človeka velike in prevladajoče ideje.

"Na Mussolinijevem obrazu je nekaj takega, kar spominja na Napoleona, posebno velike plastične oči z zapovedujočim in diktatorskim pogledom.

"V teh očeh in v pogledih so izražene vse prvine despotične sile in neomajne volje. Vse to se da laže razumeti, če kdo primerja Mussolinijevo sliko z Napoleonom, Friderikom Velikim, Goethejem ali Bismarkom."

Tu se nemški znanstvenik jame pečati z bivšim ministrskim predsednikom Nittijem ter pravi:

"Nittijeve oči imajo mirnejši, milejši in ljubkejši pogled, v katerem je precej orijentalske sanjavosti. V njegovih očeh ni ni zaslediti tiste demonske sile, in hlepenje po oblasti je popolnoma tuje njegovi naravi.

"Toda pri Mussoliniju je to življenjska energija, ki ga neprestano sili naprej k dejanjem. A to pa dela njegov značaj nestalen in vihrav. Kljub svojemu nacijonalizmu ni konservativec, pač pa človek silne volje za akcijo.

"On je mož tega veka, tega dneva, je mož sedanjosti, in zastrantega je veliko vprašanje, ali bo njegovo delo živelo.

"Značilne Nittijeve lastnosti pa so na drugi strani bistveno stalne in brez vsakega posebnega časa. On je prežet z idejo enakopravnosti, sprave in trajnega miru.

"On se ne zanima za pustolovske načrte, niti ne misli na osebno poveličevanje. Njegovi nazori o življenju se opirajo na nepristranost človeške sodbe in na človeško pravičnost.

"Na Mussolinijevem obrazu je židovska pretkanost spojena z vojaško disciplino. Ljudje takega značaja presenečijo svet na eni strani s svojo intelektualno premočjo, na drugi pa s svojo naglostjo v dejanjih.

"Trde, skoro izzivajoče poteze na Mussolinijevih ustih izražajo odločnost ter razodevajo duha, ki je izurjen v obrambi in nasprotovanju. On je mož arene, človek samoodločbe in rojen diktator.

"Spodnji del Nittijevega obraza pa razodeva dobrohotnost in prijaznost. Nittijeva fizijognomija izraža tudi dar za administracijo in še večjo nadarjenost za politično ekonomijo."

SEVEROVA ZDRAVILA VZDRŽUJEJO ZDRAVJE V DRUŽINAH

Za srbečo kožo rabite SEVERA'S ESKO

Najboljše sredstvo

Priporočljivo za odpomoč pri zdravljenju srbečice in raznih kožnih bolezni.

CENA 50c

Vprašajte pri vašem lekarju.

W. F. SEVERA CO. CEDAR RAPIDS, IOWA

EMIL KISS BANKIR, 133 SECOND AVE., NEW YORK CITY

Pošljite vaše darilo za veliko noč takoj, da ga dobe pravočasno.

Jaz pošiljam denar v vse kraje Jugoslavije po pošti in brzojavno.

Prejemam denar in vloge in plačam po 4% obresti.

Prodajam parobrodne listke za vse črte po originalni ceni družb.

Dopremljam rojake iz starega kraja.

Pišite za pojasnila na:

EMIL KISS BANKIR, 133 SECOND AVE., NEW YORK CITY

Na krvavih poljanah.

IVAN MATIČIČ.

(Dalje.)

"Vojaki! Vojna je morala priti! Hotela sta jo Bog in naš cesar. Na sovražnika greste. Izpolnjujte sveto dolžnost, ki vam jo nalagata naš presvetli cesar in domovina! Bog vojnih trum bo blagoslovil vaše brušeno orožje, Bog vojnih trum varoval vas vsega hudega, ker pravica je na naši strani, sveta resnica na strani krščanskega cesarja in krščanskih držav. Blagoslovljeno vaše delo, vojaki, in blagoslovljena vaša zmaga in slava!"

"Prisegli ste orožju in cesarju. Kdor se bo upiral, bo ustreljen! Kdor uide od krdela, kdor se bo strahopetno skrival, kriv bo sodbe in bo obsojen na smrt! Kdor bo izdajal sovražniku domovino in cesarja, bo pokončan na vešalih! Z nami sta Bog in pravica. . ."

Odrejena je bila splošna mobilizacija.

Puhtelo je od raztežetih teles. Žgala je vroča soparica in tiščala k tlom trdo prepasane fante, može, ki so si všivali v hlačnice legitimacije smrti. . . .

Matere, hčere očetje, žene in dekleta so se prerivali pred vhodi, tiščali na vrata, prosili, izpraševali, ponujali darila.

"Ljudje božji, ali ste znoreli! Pojdite domov, delajte, saj boste zapravili vse svoje imetje! Ne postopajte in ne popivajte in ne vlačite sem kruha in mesa! Poglejte, saj ga imamo cele skladnice, prav do stropa že sega komis, a nobeden ga ne povoha. Hranite, hranite, saj nam pojde morda še trda."

"Ne moremo ostajati doma, nimamo miru ne pokoja. Naj vse vzame vrag! Kamor so šli naši možje in sinovi, tja naj gredo še grunti! — Kdaj odidete?"

"Tega nihče ne ve. Morda čez dva dni, morda čez teden, morda že jutri.' '

"V Galicijo, ne?"

"Najbrže. Naša država je Rusiji napovedala vojno, in zdaj gre vse gori, kjer so se pričeli že boji."

"Pa pravijo, da je že Črna gora napovedala vojno."

"O moj Bog! Kaj je bilo trga treba! Koliko jih bo padlo!' '

"Saj pravijo, da vsaka krogla ne zadene. Ali res ne?"

"Bomo videli."

"A pravijo, da bo vaš polk za rezervo, ne?"

"Seveda. Pravijo, da smo mi rezerva tretjega kora, da ostanemo daleč zadi in da ne pridemo najbrže nikdar v ogenj."

"Pa pravijo, da posreduje že papež, da ne bo vojne, da je Srbija že vdala in da Rus tudi ne mara vojne."

"Imate že rožne vence? Hočete svetinjice? Nate, ubogi reveži, vzemite in molite in Bog vas varuj vsega hudega!" —

V obrtni šoli so brusili bajonete in jih namakali v črno tekočino. Čakali smo in se valjali v senci za zidom. Na prsih nam je tiščala svinčena teža, v grlu nas je dušilo — molčali smo in se premetavali v nemiru. Pa se prevali neki fant s hrbta na trebuh, z zobmi zaškripa in pljune:

"Prokleta naj bo ta ura, prokleti naj bodo vsi ti dnevi! Čemu imamo pamet, zakaj nismo bolj neumni od živali, da bi ničesar ne vedeli in ničesar ne razumeli v teh zločinskih dneh!"

Iznova je pljunil proti oknu, odkoder se je čulo brušenje jekla . . .

Na predvečer odhoda je nagovoril bataljon njegov nemški poveljnik in mu vzkliknil z ostrim glasom:

"Vojaki tretjega bataljona, mi gremo nad Ruse, mi gremo do zmage ali v smrt. . .

Te besede so presunile odrevenelo srce — in poldrugi tisoč mož je uklonilo tilnike in molčalo. . .

Skozi mesto so korakali bataljoni fantov in mož, novi od glave do nog, okrašeni, izmišljeni, bledi in potrti. Pred njimi je svirala godba, ob strani mladina, dekleta, žene. Vse na kolodvor, vse k slovesu. Vrstili so se neprestano dan in noč, se zaklinjali, rotili, objemali, jokali, ihteli. . Železniški vozovi so bili založeni z darili, a še so jih metali in ponujali.

"Nehajte, ljudje božji, imejte pamet! Saj nas boste založili, sami pa ostanete v stiski in nadlogi."

"Pa naj ostanemo!"

Ure so potekle. Naprej! —

Dnevi strahovanja.

Proti severu so sopihali prenapolnjeni vlaki ovenčanih fantov in mož. Peljali so se preko ogrske dežele. Vso pot so jih pozdravljale pisane množice ljudstva, trosile jim daril v preobilju in jim želele vse sreče in slave.

Šli smo mimo velikanskega Blatnega jezera, ki so ga obletavale jate divjih gosi, peljali se skozi neskončne planjave žita, koruze, tobaka, mimo brezkončnih travnikov, kjer so se pasle črede ovac in prašičev, črede goved in konj. Videli smo visoke jagnede sredi planjav, med njimi vasi, in skozi nje, skozi polje in njive so držale ravne ceste, ki jim ni bilo konca.

Na postajah so bile zbrane množice ljudstva, ki so nam mahale, klicale "eljen!", metale nam kruha, jajce, kuhane koruze, buč, sira in sadja. Pele in pele so trombe generalni marš, naprej in naprej so strmele oči v širno daljavo.

Lepa je bila ta pot, s cvetjem nastlana, in zdelo se nam je, da gremo na svatbo in na ples. . .

Osemnajstega avgusta smo bili v Munkaczu pod Karpati. Tu je želel poveljnik naše enajste stotnije, da bi zapeli cesarsko, toda nikomur ni hotela ta pesem iz grla. . .

(Dalje prihodnjič.)

RAD BI IZVEDEL

za mojega brata Frank Cankar doma iz Dobrave pri Ljubljani. Slišal sem, da je bil v Indianapolisu, Ind., ponesrečen v tovarni lansko leto. Ako je to resnica, tedaj prosim cenjene rojake za pojasnilo, ako pa sam čita ta oglas naj mi sam sporoči. Moj naslov je: Matt Cankar, P. O. Box 1144, Zeigler, Ill. (Adv.)

RAD BI IZVEDEL

za mojega brata Joseph Podgornika. Nič nisem čul o njem že od leta 1917 ko je bil še pri meni v Gary, Ind. Cenjene rojake prosim če kdo ve za njegov sedanji naslov naj mi to sporoče. Ako bo sam čital ta oglas naj se mi takoj prijavi na moj naslov: John Podgornik, 4830 West 15th Street, Cicero, Ill. (Adv.)

ZA KUHANJE PIVA DOMA

imamo v zalogi slad, hmelj, sladkor in vse druge potrebščine. Poskusite in se prepričajte, da je doma pri nas, kuhani vedno le najboljši in najcenejši. Dobiti je tudi zbirko sodov, steklenic in raznih loncev, itd.

Mi vam dostavimo naročilo po pošti, točno v vse kraje.

Grocerijam, sladčičarjem in v prodajalne železnine damo primeren popust pri večjih naročilih. Pišite po informacije na:

FRANK OGLAR, 6401 Superior Avenue, Cleveland, O.

POŠLJITE VELIKONOČNA DARILA SEDAJ — DA SE SPOLNIJO NADE VAŠIH V STARI DOMOVINI.

Velika noč bo za Vaše v stari domovini mnogo lepša in prijetnejša, ako jim pošljete denarno darilo v pomoč in v znak spomina. Storite to nemudoma, da taisto v pravem času prejmejo.

Poslužite se pr tem našega posredovanja, ker so cene najnižje, postrežba točna, a sigurnost v vsakem oziru zajamčena.

Vaši prihranki se pomnože vsako leto po 4%, ako jih uložite pri nas na

"Special Interest Account".

Ako hočete dobiti kojega Vaših iz domovine, ali ako hočete potovati sami domov, obrnite se s popolnim zaupanejm na nas, kjer boste dobili vsa potrebna navodila brezplačno.

FRANK SAKSER STATE BANK
82 Cortlandt St., New York, N.Y.
GLAVNO ZASTOPSTVO Jadranske banke.

LUCKY STRIKE CIGARETTE

Najboljše Cigarete

CUNARD ANCHOR

Poslišćena Parobrodna družba po Jugoslovanski vladi za zeneno.

6,426 JUGOSLOVANOV

smo odpotovali v Ameriko do julija meseca. Cunard črta je najhitrejša, ki lahko privede vaše rojake v Ameriko. Izseljenci, ki imajo listke za Cunard črto lahko takoj odpotujejo, ker vsaki dan odpluje po en parnik iz Evrope. Cunard družba je vredila izvrstno prevozno službo za potnike in Jugoslavije, tako da jih vedno vodi po en Jugoslovenski zastopnik in imajo več ugodnosti.

NOBENIH POSEBNIH STROŠKOV VSLED TEGA

Cunardovi Money Order'i se izplačujejo v Jugoslaviji hitro, varno in zanesljivo.

Za nadaljna pojasnila obrnite k agentu v mestu ali bližini.

Cunard Line, 140 N. Dearborn St., Chicago, Ill.

COLUMBIA GRAMOFONE

od $30.00 — $250.00.

VELIKA ZALOGA PLOŠČ V VSEH JEZIKIH.

Imam novo zalogo nemških importiranih "Homehord" rekordov.

Brezplačne cenike dobite pri:

VICTOR NAVINŠEK, 331 Groove St., Connemaugh, Pa.

NOVO LETO, NOVE URE, NOVE CENE.

Dobili smo v zalogo prave Elgin moške in ženske ure, ki so take krasne, da bodete takoj na prvi pogled kupili eno. Ure so vse prave Elgin indelke in nekaj čisto novega. Dopisnico za en cent nam pošljite in mi vam pošljemo naš cenik za najnovejše ure brezplačno in s tem si prihranite dolarje.

Ure so vse preskušene, drže pravi čas do sekunde in vsaka je garantirana. Cene pa so nižje kot še kedaj poprej.

Velika zaloga pravih glasnih Columbia Gramofonov slovenske, nemške in vseh jezikih, plošče dobite pri nas. Pišite po cenik. Mi smo edini zastopniki v Connemaugh, Pa., za prave nove, glasne Columbia gramofone in plošče.

IVAN PAJK, 24 Main Street, Connemaugh, Pa.